

Szkoda na osobie i jej naprawienie

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

„(...) wszelkie argumenty o rozstrzygnięciu na podstawie słuszności, sprawiedliwości etc. są frazesami, i to z dwóch powodów, raz dlatego, ponieważ nie mówią, czym jest ta sprawiedliwość, ta słuszność, a powtóre, ponieważ nie określają, czyje pojęcie słuszności ma o wyroku decydować, sędziego, części społeczeństwa, czy kogo innego (...)”

(W.L. Jaworski, Zarys teorii wynagrodzenia szkody, Lwów 1891)

Wstęp

Analiza problematyki szkody na osobie stanowi drugi filar moich badań naukowych, dotyczących szkody. Pierwszy z nich znalazł swoje podsumowanie w monografii pt. Szkada na mieniu i jej naprawienie. Publikacja ta spotkała się ze znacznym zainteresowaniem, czego wyrazem były aż trzy wydania. Podejmując zagadnienia szkody na osobie spodziewałem się, że będzie to tylko coś w rodzaju uzupełnienia wywodów o szkodzie na mieniu. Z czasem jednak głębsze przemyślenia obaliły tę hipotezę. Owszem, wywodów niniejszej monografii nie sposób w pełni zrozumieć bez sięgania do pojęć elementarnych, którymi zajmowałem się uprzednio. Uważny Czytelnik dostrzeże jednak, że książka ta nie jest prostym ich rozwinięciem. Chociaż na ogół byłem wierny przyjętym wcześniej zapatrywaniom, to jednak wiele kwestii wymagało zupełnie autonomicznego podejścia już tylko ze względu na przedmiot pierwotnego naruszenia w postaci dóbr osobistych, a ściślej zdrowia i życia. Z tej przyczyny odesłań w przypisach do Szkoły na mieniu ... jest relatywnie niewiele. Nie znaczy to jednak oczywiście, że różne pojęcia podstawowe dla nauki odpowiedzialności odszkodowawczej pozostają bez znaczenia w przypadku szkody na osobie. Zakładałem jednak ich znajomość u P.T. Czytelników.

Układ monografii w znacznym stopniu odpowiada kolejności uregulowań w Kodeksie cywilnym. Ostatnie dwa rozdziały dotyczą zarówno rent należnych na gruncie art. 444, jak i art. 446 KC. Jak się wydaje, walor względnej nowości mają uwagi konstrukcyjne dotyczące zbiegu przyczyn na gruncie uprawnień rentowych oraz charakteru prawa do renty. Będę wdzięczny za wszelkie głosy w dyskusji, zwłaszcza w zakresie tych zagadnień.

Starłem się poszukiwać solidnej podbudowy dogmatycznej, aby uniknąć zarzutu dowolności, który nieraz można niestety postawić orzecznictwu. Osobisty charakter naruszonych pierwotnie dóbr sprzyja bowiem podejmowaniu rozstrzygnięć niekiedy nieliczących się z prawidłami logiki. Co do pierwszej kwestii, stanowi to często nieświadome odwzorowanie przeciwstawnych stanowisk w zakresie znaczenia *causa superveniens*, zajmowanych w latach 50-tych XX w. przez

najwyższej klasy cywilistów niemieckich (*Huberta Niederländera* i *Ernsta von Caemmerera*). Z kolei w drugiej trudno o stwierdzenie, że polska nauka i orzecznictwo całkowicie ją opracowały. Przeciwnie, prawdziwe mrowie poglądów o różnych odcieniach nie sprzyja kształtowaniu się konsekwentnej praktyki. Moje wywody stanowią próbę uporządkowania konstrukcji prawa do renty i prawa do jej zmiany.

Przedmiotem głębszych analiz nie czyniłem unormowania art. 446¹ KC. Ze względu na szczególnie charakter roszczeń z tytułu *wrongful life, wrongful conception, wrongful birth, prenatal injuries* itd. wydaje mi się, że problematyka ta powinna stanowić przedmiot opracowań kompleksowych, obejmujących zarówno roszczenia dziecka, jak i rodziców. Jej umieszczenie w niniejszej książce zaburzyłoby proporcje.

Od czasu wydania poprzedniej monografii *Jana Rezlera* poświęconej kompleksowemu ujęciu szkody na osobie minęło już ponad 50 lat, a od monografii *Adama Szpunara* z lat 1998 i 2000 – ponad 20. Potrzeba ponownego całościowego spojrzenia na te zagadnienia nie budziła moich wątpliwości.

W pracy zajmuję się tylko szkodą majątkową. Wynika to przede wszystkim z wykładni art. 417² KC¹, gdzie naprawienie szkody na osobie zostało odróżnione od zadośćuczynienia za krzywdę. Aby uniknąć zarzutu pleonazmu, pojęcie „majątkowa” nie znalazło się w tytule książki choćby w nawiasie. Rzeczą autora jest sprecyzować przedmiot wywodu w uwagach wstępnych, co też niniejszym czynię. Temat szkody niemajątkowej i jej naprawienia doczekał się zresztą osobnej świetnej monografii autorstwa *Justyny Matys*.

Książka nie ma charakteru porównawczego. Poświęcona jest analizie prawa polskiego. Odesłania w przypisach do literatury obcej, przede wszystkim niemieckiej, w mniejszym stopniu szwajcarskiej i austriackiej, służą przede wszystkim objaśnieniu możliwych kierunków wykładni polskiego Kodeksu cywilnego. Niekiedy jedynie mają na celu ukazanie rozwiązań alternatywnych, których przyszczerpienie na rodzimy grunt wydaje się warte rozważenia.

Książka uwzględnia stan prawny na początek 2021 r.

¹ *Z. Banaszczyk*, w: *K. Pietrzykowski* (red.), Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz do art. 1–449¹⁰, Warszawa 2015, s. 1116 Nb 44; *M. Kaliński*, Szkada na mieniu i jej naprawienie, Warszawa 2014, s. 234 i n.; *tenże*, w: *A. Brzozowski, J. Jastrzębski, M. Kaliński, E. Skowrońska-Bocian*, Zobowiązania. Część ogólna, Warszawa 2019, s. 89. W odmiennym kierunku *M. Gersdorf*, Wypadkowa renta uzupełniająca, w: *Z. Kubot, T. Kuczyński* (red.), Z zagadnień prawa pracy i prawa socjalnego, Warszawa 2011, s. 110.

Krzywdą nie może zostać objęta naprawieniem, jeżeli pokrzywdzony nie doznał szkody majątkowej na osobie – trafnie *Z. Banaszczyk*, w: *K. Pietrzykowski* (red.), Kodeks cywilny, t. I, 2015, s. 1411 i n. Nb 5; *tenże*, Odpowiedzialność za szkody wyrażone przy wykonywaniu władzy publicznej, Warszawa 2015, s. 363 i n.

[Przejdź do księgarni →](#)

ksiegarnia.beck.pl